

EUROOPA KOHTU OTSUS

23. mai 1978*

[...]

*1. Kaupade vaba liikumine – Tööstus- ja kaubandusomand – Õigused – Kaitse – Ulatus
(EMÜ asutamislepingu artikkel 36)*

*2. Kaupade vaba liikumine – Tööstus- ja kaubandusomand – Mitmes liikmesriigis kaitstud
kaubamärk – Toode, millele on ühes neist liikmesriikidest seaduslikult paigaldatud
kaubamärk – Ümberpakendamine ja uue märgi paigaldamine kolmanda isiku poolt –
Import teise liikmesriiki – Kaubamärgiomaniku poolne turustamiskeeld – Lubatavus –
Tingimused
(EMÜ asutamislepingu artikkel 36)*

*3. Konkurents – Turgu valitsev seisund – Kaubamärk – Asutamislepingu artikli 36 kohane
kasutamine – Artiklit 86 ei ole rikutud
(EMÜ asutamislepingu artiklid 36 ja 86)*

[...]

Kohtuasjas 102/77,

mille esemeks on EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Landgericht Freiburgis esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

1. **Hoffmann-La Roche & Co. AG**, asukoht Basel,
2. **Hoffmann-La Roche AG**, asukoht Grenzach-Wyhlen (Saksamaa Liitvabariik)

ja

Centrafarm Vertriebsgesellschaft Pharmazeutischer Erzeugnisse mbH, asukoht Bentheim (Saksamaa Liitvabariik),

eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 36 ja 86 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president H. Kutscher, kodade esimehed M. Sørensen ja G. Bosco, kohtunikud J. Mertens de Wilmars, Lord Mackenzie Stuart, A. O'Keefe ja A. Touffait,

kohtujurist: F. Capotorti,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtusekretär: A. Van Houtte,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

1. Oma 20. juuni 1977. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 2. augustil 1977, esitas Landgericht Freiburg EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel kaks küsimust, mis puudutavad asutamislepingu teatavate, kaubamärgiomaniku õiguste kasutamist käsitlevate sätete mõju. Need küsimused on tõstatatud kahe farmaatsiaspektori ettevõtja vahelises menetluses, kus põhikohtuasja hageja (edaspidi Hoffmann-La Roche), kes on teatud kaubamärgi omanik mitmes liikmesriigis, seisab vastu sellele, et põhikohtuasja kostja (edaspidi Centrafarm), kes oli ostnud ühes liikmesriigis turustatud, nimetatud kaubamärgiga varustatud toote, turustab nimetatud toodet teises liikmesriigis pärast ümberpakendamist ja pärast seda, kui uuele pakendile on paigaldatud kaubamärgiomaniku kaubamärk.

2. Hoffmann-La Roche turustab Saksamaal kõnealust toodet, vaaliumi, 20 või 50 tabletti sisaldavates pakendites üksikostjatele ning viiest, 100 või 250 tabletti sisaldavast pakendist koosnevas partiis haiglatele, samas kui Hoffmann-La Roche kontserni Briti tütarettevõtte, kes valmistab sama toodet, turustab seda 100 või 500 tabletti sisaldavates pakendites märgatavalt väiksemate hindadega kui Saksamaal kasutatavad hinnad.

Centrafarm turustas Saksamaal vaaliumi, mis oli ostetud Suurbritanniast originaalpakendis ja mille ta pani uutesse, 1000 tabletti sisaldavatesse pakenditesse, millele ta paigaldas Hoffmann-La Roche kaubamärgi koos märkega, et toodet turustab Centrafarm. Samuti teavitas Centrafarm oma kavatsusest pakkida tabletid ümber väiksematesse, üksikisikutele müügiks ettenähtud pakenditesse.

3. Landgericht on oma eelotsusetaotluses kooskõlas arvamusega, mida on avaldanud ülemkohus sama kohtuasja eelmisel menetlusetapil, sedastanud, et Centrafarm on vastavalt Saksamaa kaubamärgiseadusele rikkunud Hoffmann-La Roche'i õigusi.

4. Küsimust, kas teiste liikmesriikide antud asja käsitlevad õigusaktid on samad, on arutatud Euroopa Kohtus, kuid selget vastust ei ole saadud.

Esimene küsimus

5. Esimene küsimus sõnastatakse järgmiselt:

“Kas kaubamärgiomanikul, kellel kaubamärgiõigust kaitstakse tema kasuks nii liikmesriigis A kui liikmesriigis B, on EMÜ asutamislepingu artikli 36 alusel õigus

takistada seda, et paralleelne importija ostab ravimeid, millele kaubamärgiomanik on seaduslikult paigaldanud kõnealuse kaubamärgi või millele on tema nõusolekul see paigaldatud ning mis on turule lastud selle kaubamärgiga varustatuna liikmesriigis A, pakendab need ümber, paigaldab uuele pakendile kaubamärgiomaniku kaubamärgi ja impordib selliselt tähistatud ravimid liikmesriiki B?”

6. Asutamislepingu kaupade vaba liikumist käsitlevate sätetest, eriti artiklist 30 ilmneb, et liikmesriikidevahelised koguselised impordipiirangud ja kõik samaväärse toimega meetmed on keelatud. Vastavalt artiklile 36 ei välista need sätted siiski impordikeeldude või –piirangute kohaldamist, mis on õigustatud tööstus- ja kaubandusomandi kaitsega. Samast artiklist, eriti selle teisest lausest, nagu ka kontekstist selgub siiski, et kuna asutamisleping ei mõjuta liikmesriigi seadustes tunnustatud tööstus- ja kaubandusomandi õiguste olemasolu, võib nende õiguste kasutamine siiski sõltuvalt asjaoludest olla piiratud asutamislepingu keeldudega. Kuna artikkel 36 sisaldab erandit ühest ühisturu põhiprintsiibist, lubab see tegelikult erandeid kaupade vabast liikumisest siis, kui sellised erandid on õigustatud nende õiguste kaitsmise eesmärgil, mis kujutavad endast nimetatud omandi konkreetset eset.

7. Kaubamärkide suhtes on konkreetseks esemeks eelkõige see, et kaubamärgiomanikule antakse ainuõigus nimetatud kaubamärgi kasutamisele toote esmakordselt turuleviimisel ning et seetõttu kaitstakse teda selliste konkurentide eest, kes soovivad ära kasutada kaubamärgi staatust ja mainet, müües tooteid, millele on ebaseaduslikult paigaldatud kõnealune kaubamärk. Vastates küsimusele, kas see ainuõigus hõlmab õigust takistada seda, et kolmas osapool paigaldab kaubamärgi pärast toote ümberpakendamist, tuleb arvesse võtta kaubamärgi põhifunktsiooni, milleks on tagada tarbijale või lõpptarbijale kaubamärgiga varustatud toote päritolu identiteet, võimaldades tal ilma segadust tekitamata eristada kõnealust toodet ja teist päritolu toodet. Kõnealune päritolutagatis tähendab seda, et tarbija või lõpptarbija võivad olla kindlad, et kolmas osapool ei ole ilma kaubamärgi omaniku loata muutnud tarbijale või lõpptarbijale müüdüd, kaubamärgiga varustatud toodet enne turustamist, et mõjutada toote algseisundit. Kaubamärgiomanikule antud õigus takistada kaubamärgi kasutamist, mis võiks kahjustada päritolutagatist, on seetõttu kaubamärgiõiguse konkreetne ese.

8. Artikli 36 esimese lause kohaselt on õigustatud selle tunnustamine, et kaubamärgiomanikul on õigus keelata seda, et kaubamärgistatud toote importija paigaldab pärast nimetatud toote ümberpakendamist uuele pakendile kaubamärgi ilma kaubamärgiomaniku loata.

9. On vaja siiski hinnata, kas sellise õiguse kasutamine võib olla “liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramine” artikli 36 teise lause tähenduses. Selline piiramine võib tuleneda muu hulgas sellest, et kaubamärgiomanik viib mitmes liikmesriigis samasuguse toote turule eri pakendites, kasutades ära kaubamärgile omased õigused takistada kolmanda isiku poolt ümberpakendamist isegi siis, kui seda on tehtud sellisel viisil, et kaubamärgistatud toote päritolu identiteeti ja selle algseisundit ei ole mõjutatud. Antud juhul on küsimus selles, kas kaubamärgiga varustatud toote ümberpakendamine, nagu seda tegi Centrafarm, võib mõjutada toote algseisundit.

10. Sellega seoses peab vastus erinema vastavalt asjaoludele, eriti toote iseloomule ja ümberpakendamisviisile. Paljudel juhtudel mõjutab ümberpakendamine sõltuvalt toote iseloomust vältimatult toote seisundit, samas muudel juhtudel kujutab ümberpakendamine enam-vähem selget ohtu, et toodet võidakse muuta või selle algseisundit muul viisil mõjutada. Sellest hoolimata on võimalik, et ümberpakendamine toimub selliselt, et toote algseisundit ei saa mõjutada. See võib olla nii näiteks siis, kui kaubamärgiomanik on turustanud toodet kahekordses pakendis ja ümberpakendamine mõjutab üksnes välispakendit, jättes sisepakendi puutumata, või kui ümberpakendamist kontrollib riigiasutus selle tagamiseks, et toodet ei mõjutata kahjulikult. Kui nõnda kaitstakse kaubamärgi põhifunktsiooni tagada toote päritolu, võib see, et kaubamärgiomanik kasutab oma õigusi liikmesriikide vahel kaupade vaba liikumise takistamiseks, olla asutamislepingu artikli 36 teise lause tähenduses varjatud piiramine juhul, kui on näidatud, et kaubamärgiõiguse kasutamine kaubamärgiomaniku poolt, võttes arvesse tema kohaldatavat turustussüsteemi, soodustab turgude kunstlikku eraldamist liikmesriikide vahel.

11. Kuigi selline järeldus on kaupade vabaduse huvides vältimatu, tähendab see siiski, et ettevõtjale, kes müüb imporditud toodet, mille uuele pakendile on ilma kaubamärgiomaniku loata paigaldatud kaubamärk, antakse teatud õigus, mis tavatingimustes on reserveeritud omanikule endale. Sellise õiguse andmine on õigustatud kaubamärgiomaniku huvides ja tema kaitsmiseks igasuguse kuritarvitamise eest vaid siis, kui on näidatud, et ümberpakendamine ei saa kahjulikult mõjutada toote algseisundit.

12. Kuna omaniku huvides on see, et tarbijat ei eksitataks toote päritolu osas, võidakse peale selle ettevõtjal lubada müüa imporditud toodet sellisena, et uuele pakendile on paigaldatud kaubamärk üksnes siis, kui ettevõtja teavitab eelnevalt kaubamärgiomanikku ja märgib uuele pakendile, et tema on toote ümber pakendanud.

13. Eespool toodust järeldub, et konkreetse olukorra faktide hindamisest tulenevalt ei ole kaubamärgiõiguse eseme osas tõstatatud juriidilisele küsimusele vastamisel asjakohane see, et siseriikliku kohtu esitatud küsimus käsitleb üksnes ravimeid.

14. Seetõttu tuleb esimesele küsimusele vastata selliselt, et:

a) vastavalt EMÜ asutamislepingu artikli 36 esimesele lausele on kahes liikmesriigis ühel ajal kaitstud kaubamärgi omanikul õigus keelata seda, et toodet, millele on seaduslikult paigaldatud kaubamärk ühes nimetatud riikides, turustatakse teises liikmesriigis pärast seda, kui see on ümber pakendatud uude pakendisse, millele on kaubamärgi paigaldanud kolmas osapool.

b) selline turustamise keeld kujutab endast siiski artikli 36 teise lause tähenduses liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist, kui:

- on näidatud, et kaubamärgiõiguse kasutamine kaubamärgiomaniku poolt, võttes arvesse tema kohaldatavat turustussüsteemi, soodustab turgude kunstlikku eraldamist liikmesriikide vahel;
- on näidatud, et ümberpakendamine ei saa kahjulikult mõjutada toote algseisundit;
- kaubamärgiomanikule on eelnevalt teatatud ümberpakendatud toote turustamisest; ja

- uuel pakendil on kirjas, kes on toote ümber pakendanud.

Teine küsimus

15. Teine küsimus sõnastatakse järgmiselt:

“Kas kaubamärgiomanikul on õigus seda teha või rikub ta seejuures EMÜ asutamislepingu – eriti artikli 86 – sätteid isegi siis, kui ta saavutab kõnealuse ravimi osas liikmesriigi B turgu valitseva seisundi juhul, kui ümberpakendatud toote, millele on paigaldatud kaubamärgiomaniku kaubamärk, importimise keeld takistab tegelikult selle turustamist, kuna kasutatakse erinevas suuruses pakendeid riikides A ja B ning kuna toote import muul viisil ei ole veel saavutanud märgatavat edu turul, ning kui keelu tegelik mõju on see, et liikmesriikide vahel säilitatakse oluline – teatud tingimustes eaproportsionaalne – hinnavahe, ilma et oleks võimalik tõendada, et kaubamärgiomanik kasutab keeldu üksnes või peamiselt selle hinnavahe säilitamiseks?”

16. Piisab selle täheldamisest, et niivõrd, kui kaubamärgiõiguse kasutamine on kooskõlas asutamislepingu artikli 36 sätetega, ei ole selline kasutamine vastuolus asutamislepingu artikliga 86 üksnes sel põhjusel, et seda on teinud ettevõtte, kellele on turgu valitsev seisund, kui kaubamärgiõigust ei ole kasutatud sellise seisundi kuritarvitamise vahendina.

Kohtukulud

17. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Ühendkuningriigi valitsuse, Saksamaa Liitvabariigi valitsuse ja komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Landgericht Freiburg esitas talle oma 20. juuni 1977. aasta määrusega, otsustab:

1. a) Vastavalt EMÜ asutamislepingu artikli 36 esimesele lausele on kahes liikmesriigis ühel ajal kaitstud kaubamärgi omanikul õigus keelata seda, et toodet, millele on seaduslikult kinnitatud kaubamärk ühes nimetatud riikidest, turustatakse teises liikmesriigis pärast seda, kui see on ümber pakendatud uude pakendisse, millele on kaubamärgi kinnitanud kolmas osapool.

b) Selline turustamise keeld kujutab endast siiski artikli 36 teise lause tähenduses liikmesriikidevahelise kaubanduse varjatud piiramist, kui:

- on näidatud, et kaubamärgiõiguse kasutamine kaubamärgiomaniku poolt, võttes arvesse tema kohaldatavat turustussüsteemi, soodustab turgude kunstlikku eraldamist liikmesriikide vahel;**
- on näidatud, et ümberpakendamine ei saa kahjulikult mõjutada toote algseisundit;**

- kaubamärgiomanikule on eelnevalt teatatud ümberpakendatud toote turustamisest; ja
- uuel pakendil on kirjas, kes on toote ümber pakendanud.

2. Niivõrd, kui kaubamärgiõiguse kasutamine on kooskõlas asutamislepingu artikli 36 sätetega, ei ole selline kasutamine vastuolus asutamislepingu artikliga 86 üksnes sel põhjusel, et seda on teinud ettevõtte, kellel on turgu valitsev seisund, kui kaubamärgiõigust ei ole kasutatud sellise seisundi kuritarvitamise vahendina.

Kutscher

Sørensen

Bosco

Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart

O'Keeffe

Touffait

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 23. mail 1978. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

H. Kutscher